

Spärr
Fårr
Vomb
1930

Brunnkjässan.

1. *Johanna Måssa*
Beckström
Född 1888 i Vomb

1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

"Brönn-tjässan", de sior di inú. "Gå ente fårr när brönnen,
fårr där e brönntjässan." Honn bor nöre i brönnen. De e fårr
di ska hålla glyttana ifrå brönnen. De sa Johanna Måssa i hina-
dana te Albort.

Brunnkjässan.

L.

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

Bäckhästen.

Bäckhästen.

Di gamle di sa bäckhästen hann va närre i Häljasjö.

Hann va vid. Di skolle ajta se, så di ente skolle ria po -n,
fårr då jikk hann ud me dämm i sjön.

Nere i Helgasjö: sjö i Vomb, sydväst om byn.

Vomb. Sk.
Fästet 1930

Maran och varulven.

3. ppd T. Ingemo 3
Ber. Nils Johansson
Född 1886 i Vomb

Di trode för, ad maran flätte manen po hästana. Di sprant
ijinnom nykkla-holed. De allor mingsta hol, så jikk di ijinnom.

Jo, så va här di kalla varúlla. Di va såmm en hong. Di
sprant po tre ben. Så hade di de fjäre te rompa. De visste di,
vikka de va. Di vullde dåmm ti -ed.

Di påstó di skolle kryva nagna ijinnom en fölahamn, di såmm
va me barnen, fárr di skolle få dåmm smärtfritt. Å ble de en
påg, så ble de varúl; å ble de en tös, så ble de en mara, de
påstó di. Di såmm en gång hade bled vullda, di ble -ed.

Vullde: vållade.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

Maran och
varulven

Levau.

4.
4
Om Levau.

Di konne ente jårra hann imod, fårr jore di hann imod,
så jikk de ente bra. Ja kommor ihu ja har sitt mannen. De
va en tjåkk, flodi mann. Han va fiolspelare å urmågere tilleme.
Hann konne laga klåkkor må.

Jöns Levau, fiskare under Hjularöds gods, bodde i Fiskare-
huset i Harlösa s:n, nära Vombs gräns; född 1835, död 1905.

Skåne
Färs
Vombs

Tattare.

uppt. 1930

5. Ggget av Långsmor-Ingemar
Ber. av Pils Johansson
född 1886 Vomb.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

Tattare

Di sa "Skarrie tattra" - a, de e där inu. Å där e nån i Brugshuen. Så drev di omkring po markador å bytte å krämna å slos. De va darras liv. - De va lännsman Sjöströmm; hann rönnsa dämm ongan. Åmm där va nånting såmm hånnde, så miss-tängte hann dämm å tjörde did å jikk ing iblann dämm å piska dämm. Så häkta hann di såmm hann tytte va varrst. - De va jo desamma där hånne ve Tryde, imellom Tryde å Rammsåsa, där va et tehåll fårr tattra. Nu e di mer strödda omkring å ente så samlade såmm för. För bode di i hela bånne.

Där e en i Brugshusen di kallar fårr "Brädan" å en di kallar "Annors Fån."

Bånne: band eller liga.

Ringning med kyrkklockan.

På lördagskvällar och vid sammanringning klämtas med "knebelen" först tre slag åt den ena sidan, så tre slag på den andra och så tre slag på den motsatta sidan igen.

Ringningarna till gudstjänst kallas fåste, aned och sammen. /rinja fåste, rinja aned, rinja sammen/.

Själringning börjar kl. 10 f.m. och varar 20 minuter för barn och 1/2 timme för äldre. För prästen ringde de en timme.

När det är begravning här, så begynner det ringa, när man ser liktåget.

Förr hade de inte torn i denna kyrkan. De hade bara klockstapel. Tornet blev byggt omkring 1870.

Ringning med kyrkklockan i Vomb.

7.

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

Om uppkomsten av namnet Qvinnevad.

Di hade inga broor för. Di fikk va övor å pramma övor.
Kvingeva de fikk namned å de där va en kvinga å bode, å honn
skolle va övor å visa dåmm hår di konne gå.

Qvinnevad: by i Silvåkra s:n, Torna h:d, nära ån. Va=vada,
pramma = färja.

Ortnamnssägen
(Qvinnevad).

Om uppkomsten av namnet Vomb.

De va liasåmm di sa, ad Våmm har hatt många namn. Di på-
står ad där va vann ront omkring, å där va bara en plass di
konne komma övor. Där skolle di va åmm, sa di. "Va åmm" de
ble Våmm.

Va åmm = vada om, vada över. En likartad förklaring gavs
på sin tid av en kyrkoherde i Silvåkra, J.P. Gülich, som varit
klockare i Womb (f. 1816, d. 1884). Han ansåg att byn varit
kringfluten av vatten och att folket när de skulle vada över
uppmånade varandra: "Vadom!" - Av "Vadom" blev "Våmm".

Namnets uttal är Våmm. Stavningen Vomb med -b infördes i
slutet av 1800-talet till åtskillnad från en by i Västergöt-
land med samma namn. - Anm. av upptecknaren.

Flickan som trampade på brödet.

De tala min mårmmor ämm, dänn tösen sämm trampa po bröed;
1)
å dänn står äppe ve Klösstor.

Humm va ude å tjente å va fri en da å skolle gå hömm. Å humm hade fåd en brökåga mä se ifrå husbonafällked, humm skolle ji sin mor. Å humm hade nya sko. Så kkomm humm te en bäkk, å humm skolle gå övor dänn bækken. Så fårr å ennte blöda nör skona, så la humm brökågan ti å trampa po. Å ve de humm trampa, så ble humm så-dån. - Där har vad en visa ämm na, en möed grann visa.

1) Å Övedskloster står en staty, föreställande en flickgestalt, stående på en rund stenskiwa, som av folktron angives vara den förstenade gestalten av flickan som trampade på brödet.

*Sagan om
flickan som
trampade på
brödet.*

ACC. NR. 2689

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers.

Härad: Färs. Adress: Hvilan.

Socken: Vomb. Berättat av Nils Johansson, Vomb.

Uppteckningsår: 1930. Född år 1886 i Vomb.

Uppteckningen rör Visor.

Vid Västervik där låg ett slott.

Vid Västervik där låg ett slott,
det var så härligt utstafferat
med silver och med rödan guld
                                med rödan guld
och marmorstenar till dess murar.

Därunder låg en ung kapten,
och han var tagen till fånga,
ja 15 famnar allt under jord
                                allt under jord
ibland dess ormar och dess drakar.

Så kom en dag denna fångens far
han ville denna fången lösa,
ja tio tusen förgyllande,
                                förgyllande
betaler jag för denna fången.

De tio tusen förgyllande
ej denna fången kan lösa
han bär en kedja omkring sin hals
                                omkring sin hals,
den har han visserligen stulit.

Den kedjan han bär omkring sin hals,
den haver han visst icke stulit,
den har han fått av sin lilla vän,
                                sin lilla vän,
den har han fått på sin trolovning.

Visa:
Vid Västervik
där låg ett slott.

2689

//.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

Så ledde de denna fånge ut
att giva honom sakramenten
då ropade han: O Herre Gud
O Herre Gud
allt detta lider jag oskyldigt.

"Dänn har ja hört fårr många år sin."

2689

Visfragment.

Jungfrun satt i kammaren, hon sticka på maskin,

Å ing kom där en båtsman så däjelig och fin.

tralli lalli lalla, tralli lalli la,

tralli lalli lalla, tralli lalli la.

Och hör du lille båtsman vad - - - - -

Visfragment.

N.J.lärde visan vid regemntet i Ystad 1908. Där skaffade man sig handskrivna visböcker, som man för en avgift av 5 kr. fick avskrivna åt sig.

Beväringsvisa från 1908. (Fragment).

En kulan dag vi fram till Ystad for,
vi tog farväl av fader och av mor,
vi tänkte då på detta hårda kall,
som militär i Ystad leva skall.

I Tomelilla först vi ställdes opp,
utav korpralen i likhet av en tropp,
och efter nummer svarade vi sen,
korpralen sa: Här fattas ännu en.

Då frågtes där om ej någon som
ej visste varför inte Svensen kom?
Ett kvinnligt svar där hördes men så lent,
ursäkta mig, han har fått bud för sent.

2689

"Tjo va de viftar" (Melodi: Påga tösor allihopa).

Tjo va de viftar, tjosan hejsan,
nu ska ni höra få på mejsan,
sjongfalleralla duli dejsan,
tjo va ja e gla,
tjo då kan man spilla
så de bärjar killa
ner i tärna när man drar po sin harmonika.

Spelemansvisa

2689

*Spilleman-
visa*

Ja e änkans sän, ja e spillemann,
ja har lärt i stan åu en blingor mann,
ja har spelad po bäl
fårr en tålskilling åmm dan
å en storor fittamad.

2689

Pas de quatre.Texter till gamla dansmelodier."Palekatt".

Sjöbo, Öveskloster,
Täpperöd, Halöse,
Hammalunga, Hålleby etc.

(efter namnen på stationerna å Kävlinge-Sjöbo järnväg, som öppnades 1905).

Polka.

Tänk nu om Smithen dör å brännevinet det tar slut
Då får vi dricka drank som vi gjort förut.

"Ringländaren."

Käringen e den å käringen e den
som inte kan dansa ringländaren.

("Palekatt")

Polka.Rheinländer.

(Ringländaren)

17.

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

Dialog.

Skatan gick på gatan, ville låna borrh.

Va ska du me borrh? Borra liden vagn.

Va ska du me vagn? Köra lite hö.

Va ska du me hö? Gi min lilla ko.

Va ska du me ko? Mjölka lite mjölk.

Va ska du me mjölk? Göra lite ost.

Va ska du me ost? Gi min lille prost,

fårr hann präka så bra i tjårkan i söndes.

2689En auktions-
kungörelse.En auktions-kungörelse.

Assessorn över Skåne och Bleking försäljer hela sitt lösörebo som består av käppar, sylar & prylar, halm-, såg- & trä-varor, en alen svin, tre alna varmt vatten, et vitt sking om den svarte katten, snusdosa å konte-låsa, å et femti års gammalt mödom och sju par träsko där om, brankeben hos hasor å galoschor, picken å en halmstack å kodden å en stack halm, å bien å en sveder vante; akschonsförrättaren greve Sjintjs fjelepölsa, tre asol frå Kuseby.

Akschonen bärjas kl. 15, då flickorna lyttor po särken. Kände och okände köpare hålla betalningsanstånd till den 28 februgusti adertonhundratittadit. Men uslingar å jävelskav sådana som du å jag betaler strax sina varor innan de från stället frånhämtas.

"Ja lärde dänn såmm påg, når vi jikk å arbéta po Klåstor-sågen. De to en time å gå did å en time åmm ijänn, å då va vi flere i sällskáp, å då lärde vi dänn."

Skäive
Fors
Vomb
år 1930

19. 1919
Berättelse
1856 i Vomb

Härkning av matklockan å Vombs Nygård m.m.

"Du får ud å bjälla", sa di. (näml. när det var tid att ringa). De va så, när di börja:

"Lägg skedan, tag mössan".

De va åmm marnana. Så när de va midda, så va de:

"Lägg mössan, tag skedan".

Så va där många å sa:

"Sur välling å rö sill."

Strajs di hade fåd dendäre ringklåkan ve Syndregår, så sa di, ad dänn sa så, när di ringde te midda:

"Komm sylten, komm sylten", sa dänn.

De va en pia, såmm skolle kalla murarna te kaffe:

"Tömmor-oxa, mur-fé

å hantlangarejesällor mé."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689
Härkning
av matklockan
m. m.

2689

Talesätt:

Om adlige.

Talesätt.

De e liasämm di sior: Hann e adeli. Här kann du så veda?

Jo, hann e svårt i ännen.

Färsingana, sior di gamle, di har grönt ble. De e färsinga-
nas farj så kallad, dänn e grön.

Om färsingar

Lo-gille.Lo-gille.

2689

Di hade så kallad lo-jille övor allt här i bonaställen. De har ja vad mä ämm flere gånga. Di hade en spelemann såmm hidde Pär Pärsen ifrå Himmestärp. Hann spela både harmonika å klarinett. - Di bärja ämm ättenhöstana, så snart di ente konne dansa po jorbánorna. Så va där teställare di kalla fårr, såmm ställde ti, så jikk di å så ud plass å sa ti, här di skolle va. Så komm di did, pior å dränga. Så fårst å främst når di komm skolle di ha besken. De va en säjdor rätt^{*)}. Sin fikk di jöga å kaffe å kagor, å ingan di skolle gå fikk di resaren. - Di dansa pålka å masyrka å vals å kadrill. Kväsarevalsen dänn har gåd möed:

"En kvanting träder i salen in
för att sälja sin sura sill."

De va ämm lörda-kvälla en gång i månaden. Di kalla -d julajille å fastelänns-jille å påskajille, når de va nån särskilt teställning.

"Ämm ijänn å pó na ijänn," sa komlan. Så sa di når de va en bra dans.

*) "En sagde rätt" = en själslös rättighet.

Från julfirandet i Vomb.

Å så mings ja såmm yngre, när ja börja po Nygår, så julåftan ingan di jikk hömm po kvällen, så skolle vi gå åpp i vävkammaren. Å där fikk vi värs en rubälle å värs en smörmåd me et stikke tjyd å et stikke pölsa, å julaöl, å brännevin, et par tre syppa. De va en gammal sed di hade.

Så va de en sed di hade å användor inú, många, åmm där komm nån, så fikk han ente bära julen au hused, så skolle di bjuda nåd po -en.

De va vikken da såmm hälst sin julen hade börjad, så jikk di julaspöje. Di jikk allri juladá, männ sin jikk di. De va påga å stort fålk. Å fruentömmor klädde se te kara å kara te fruentömmor, å så svarta di se i ansikted. Så bjöt di po dåmm vikked såmm passa, brännevin å kagor, ättesåmm de passa. Å di såmm konne sjonga så sjång di, å di såmm konne spēla så hade di mosik mä se.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julfirandet i Vomb.

*Traktering å
Nygård.*

2689

*Seu bera bort
julen.*

Utklädning.

Vomb Sk.

83.

Å sin te nyår,nyårsaftan,så va de alltid sed di skolie
vaga ud de gamla åred å ing de nya åred. Då skolie di allri
lägga se förän klåkkan ble tål. Di ringor åred ing mitt po
natten,de jårr di,en hal time.

Di brugte å skjuda nyårs-skod,männ här i Våmm e de rent
au-gåd.

Å sin når julen bler slut kommor där en di kallar Knud
å tjör julen ud. Di ståppar åpp en gobbe å sprinjor åmmkring
me å kastar ing. Di hottar -en ing,sin springor di,så en
kann ente vidda vimm de e. Sin e de meningen en ska kasta ud
-en ijänn ti dämm.

Ja ska tala åmm en knuds-historia. De va i Norströmms tid
,når Norströmm hade Nygård. Då va hä gått åmm ong-kara i byen.
Så jikk vi omkring me Knud. Så når vi då komm åmm ijänn,så
ställde vi -en hä ude ve gåren,ve magasins-gavelen,där ring-
klåkkan hängor. När så molkesorna komm åmm mårnen,så sto -
en där. Å di hälsa gomaren po -en. Å sin to stalldrängen å

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyårsaftan.

2689

Knut.

bar -en i kostallen å hängde -n. Så komm där en åu ryktarna då,
 å dänn hann hälsa jo åsse gomaren. Männ hann jikk jo å skolle
 lägga sin räkk i röjtarekammaren. Å allt så sto dendäre gobben
 där. Jo så trode hann de va dänn andre röjtaren. Så sa hann:
 "E du sjug,männ du står här å hängor?" Männ så to hann jo fatt
 i -en. Så ble hann jo klog po vatt de va. Så komm där en
 molkesa,såmm hidde Mätta Knajta. Så sa humm åsse: "gomären!"
 Så ville hann ente hälsa ijänn. "Kann du ente hälsa,din fårr-
 bannade bábbe!"

Sin komm hann ud ijänn,dendäre Knuden. - Vi hade alltid en
 táska ifrå Tved,å dänn skolle vi hänta. Så to vi mä Knuden te
 Lars Bäjnts bakke. Så fikk hann aga. Ja,där slänjde di -en au.
 Så ble hann liddjanes där te dan ätte. Så komm doktor Åkkor-
 mann tjöranes fårrbí åmm natten. Å hann håppa jo au vöjnen,å
 hann trode de va en såmm hade slad ijäl se där lå. Sin ble
 hann ligganes där. Så di hade farlet grin ad dendäre Knuden.
 De va nittanhondrait allra tvåu.

95.

25

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~2689~~

Gammalt

Julim

Julaåftan å juladå
då har vi så gått såmm vi vill ha,
männ ann-da jul,
då jimmor mor sitt sul.

26.

26

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

"Julaleg" (mel. "Nu e de jul igen").

Nu e de jul igen, å far e full igen,
å alla glyttana di skrija,
hej hoppsan i galoppsan,
mor hon ligger onge soffan.

Nu e de jul
igen.

"Jama katt". (en jullek).

Nu siddor di såmm vanlet i rommed. Så går där en po
fira ben. Så ska hann jamma tre gånga fårr vär. Så ska hann
si: "Stakkals katt." Männ då får hann ente grina, fårr då
bler hann katt.

Lektis ännu på 1920 talet.

"Jama katt."

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers.
Härad: Färs. Adress: Hvilan.
Socken: Vomb. Berättat av Nils Johansson.
Uppteckningsår: 1930. Född år 1886 i Vomb.

Uppteckningen rör Bakning.

Ingan di satte ing bröed, å ingan di hade fåd onen varm, så bagte di en skålekaga. De jore di åu den sursöde däjjen. De va de fästa di satte i onen. De va ongor tiden sämm bröed de sto å jeste. Så konne där ble en kladd däjje i trued, sämm ble övor, sämm di to å jore skålekaga au. Ämm dänn ble väl bagt, skålekagan, då ble bröed ässe bra.

Vi bagte alltid en gång i månaden. De har di jort allt de ja mings. Vi har en bagaron här, där går en fjortan-fämmtan brö i -en. Onen skolle va varm färr vär gång. Strajs di tjyllnar i onen bler hann svårrt. Så ska di tjyllna ti hann bler vid. Då e ärnen bra. Så ska ja si, där ska kånst ti å

u.
x/ Av skåla - skälla.

Skriv endast på denna sida!

Bakning.

tjyllna en bagaron.

Di hade gråvt brö å sursött brö. Så бага di alltid kavringa. Ja, di satte ing två å två åvan po varandra, ti di ble bagta. Å sin när di ble bagta, så skillde di dämm åd. Så skolle di tårras. Så fikk di ligga i onen, när di hade tad ud de andra bröed.

Å så alltid åmm julen, då bagte di brö, så di sto se fårr hela vintoren. Då bagte di en tre, fira sårtor.

Kavring.

2689

S. Kåre
Fälto
Tomb April 1930

30. M. J. ... 30
Ber. från 1856: Tomb

Ett skämt vid kardegillet.

Di brugte å driva me påga å tösor å sa di skolle gå te
nabóens å låna sänja-bårr. Di såmm då ente visste vatt de va,
di jikk å frågte ättor sänja-bårr.

Anm. I Bara hd kunde man skicka iväg en gosse eller
flicka till grannen för att låna en to-knågare eller to-präss
(ullpress). Meningen är den, att man skickar dem att låna ett
redskap eller husgeråd, som icke finns. Jämför att man i
Rönnebergs hd, när man plockade gäss, skickade en gosse ut att
låna en "fjär-präss" (enl. meddelande av dr E. Bruhn).

Sänja-bårr: "sängborr" - ett föremål som inte finns.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2689

bitt skämt
vid kardegillet.